

Nástroje právní regulace na ochranu území a na ochranu dalších přírodních zdrojů.

Základní požadavky na chování subjektů.
Nástroje administrativní, koncepční, ekonomické.

Ilona Jančářová
PODZIM 2019

PRINCIP PREVENCE

Základní princip práva životního prostředí je zakotven:

- v ústavně právní rovině (čl. 7 Ústavy, čl. 11/3, a 35/3 LZPS)
- na úrovni zákonných předpisů
  - zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí
  - další obecné i složkové předpisy
  - občanský zákoník (povinnost předcházet, zakročit, oznámit)

PRINCIP PREVENCE V ÚSTAVNÍCH PŘEDPÍSECH

- Stát dbá o šetné využívání přírodních zdrojů a ochranu přírodního bohatství. (čl. 7 Ústavy)
- Vlastnictví zavazuje. Nesmí být zneužito na újmu práv druhých anebo v rozporu se zákonem chráněnými obecnými zájmy. Jeho výkon nesmí poškozovat lidské zdraví, přírodu a životní prostředí nad míru stanovenou zákonem. (Čl. 11(3) LZPS)
- Při výkonu svých práv nikdo nesmí ohrožovat ani poškozovat životní prostředí, přírodní zdroje, druhové bohatství přírody a kulturní památky nad míru stanovenou zákonem. (Čl. 35(3) LZPS)

PREVENCE V OBČANSKÉM ZÁKONÍKU

- § 2900
- Vyžadují-li to okolnosti případu nebo zvyklosti soukromého života, je každý povinen počínat si při svém konání tak, aby nedošlo k nedůvodné újmě na svobodě, životě, zdraví nebo na vlastnictví jiného.
- § 2901
- Vyžadují-li to okolnosti případu nebo zvyklosti soukromého života, má povinnost zakročit na ochranu jiného každý, kdo vytvořil nebezpečnou situaci nebo kdo nad ní má kontrolu, anebo odůvodňuje-li to povaha poměru mezi osobami. Stejnou povinnost má ten, kdo může podle svých možností a schopností snadno odvrátit újmu, o níž ví nebo musí vědět, že hrozící závažnosti zjevně převyšuje, co je třeba k zákroku vynaložit.

PREVENCE V OBČANSKÉM ZÁKONÍKU

- § 2902
- Kdo poruší právní povinnost, nebo kdo může a má vědět, že ji poruší, oznámí to bez zbytečného odkladu osobě, které z toho může újma vzniknout, a upozorní ji na možné následky. Splní-li oznamovací povinnost, nemá poškozený právo na náhradu té újmy, které mohl po oznámení zabránit.
- § 2903
- Nezakročí-li ten, komu újma hrozí, k jejímu odvrácení způsobem přiměřeným okolnostem, nese ze svého, čemu mohl zabránit.

PREVENCE V ZÁKONĚ O ŽIVOTNÍM PROSTŘEDÍ (§ 17 odst. 1)

- Každý je povinen, především opatřeními přímo u zdroje, předcházet znečišťování nebo poškozování životního prostředí a minimalizovat nepříznivé důsledky své činnosti na životní prostředí.

- konkrétní prostřednictvím zejména složkových předpisů (např. regulace nakládání s odpady aj.)

PREVENCE V ZÁKONĚ O ŽIVOTNÍM PROSTŘEDÍ (§ 17/2)

- Každý, kdo využívá území nebo přírodní zdroje, projektuje, provádí nebo odstraňuje stavby, je povinen takové činnosti provádět jen po zhodnocení jejich vlivů na životní prostředí a zatížení území, a to v rozsahu stanoveném tímto zákonem a zvláštními předpisy

- procedura EIA,
- procesy v režimu stavebního zákona aj.

PREVENCE V ZÁKONĚ O ŽIVOTNÍM PROSTŘEDÍ (§ 13)

- Lze-li se zřetelem ke všem okolnostem předpokládat, že hrozí nebezpečí nevratného nebo závažného poškození životního prostředí, nesmí být pochybnost o tom, že k takovému poškození skutečně dojde, důvodem pro odklad opatření, jež mají poškození zabránit.

- **V pochybnostech ve prospěch životního prostředí!**
(Zásada předběžné opatření bývá někdy spojována se zásadou prevence)

PREVENCE V ZÁKONĚ O ŽIVOTNÍM PROSTŘEDÍ (§ 19)

Oznamovací a zakročovací povinnost

- Každý, kdo zjistí, že hrozí poškození životního prostředí, nebo že k němu již došlo, je povinen učinit v mezích svých možností nezbytná opatření k odvrácení hrozby nebo ke zmírnění následků a neprodleně ohlásit tyto skutečnosti orgánu státní správy; povinnost zasáhnout nemá ten, kdo by tím ohrozil život nebo zdraví své nebo osoby blízké.
- Prosazování za pomoci sankcí dle § 28 pouze pro podnikající subjekty (PO a FO podnikající)

PRÁVNÍ PROSTŘEDKY REALIZACE PRINCIPU PREVENCE

- standardy kvality životního prostředí (složek),
- limity znečišťování
- koncepční nástroje (plány, programy, apod.)
- posuzování vlivů na životní prostředí (EIA, SEA)
- příkazy, zákazy, omezení (stanovené přímo právním předpisem nebo rozhodnutím nebo jiným aktem např. opatřeními obecné povahy)

PRÁVNÍ PROSTŘEDKY REALIZACE PRINCIPU PREVENCE

- administrativní nástroje (souhlas v podobě stanovisek či závazných stanovisek, vydání povolení včetně IPPC, rozhodování o nápravných opatřeních či omezení, resp. zastavení provozu)
- ekonomické nástroje
- nástroje evidenční
- kontrola, dozor
- právní odpovědnost
- **pravidla pro řešení mimořádných situací** (živelní události, havárie, havarijní plánování).

PRÁVIDLA PRO ŘEŠENÍ MIMOŘÁDNÝCH SITUACÍ

- Zákon č. 224/2015 Sb., o prevenci závažných havárií
- Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách (§ 40 a násl.)
- vše ve znění novel
- Předpisy EU:
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/18/EU o kontrole nebezpečí závažných havárií s přítomností nebezpečných látek

---

PRÁVIDLA PRO ŘEŠENÍ MIMOŘÁDNÝCH SITUACÍ

Související právní předpisy (vše v platném znění):

- zákon č. 350/2011 Sb., o chemických látkách a chemických směsích
- zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech
- zákon č. 183/2006 Sb., stavební zákon
- zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení
- zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému
- zákon č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru ČR
- zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí

Zákon o prevenci závažných havárií

- Stanoví **systém prevence závažných havárií** pro objekty, v nichž je umístěna vybraná nebezpečná chemická látka
- **Cíl** - snížit pravděpodobnost vzniku a omezit následky závažných havárií na životy a zdraví lidí a zvířat, životní prostředí a majetek v těchto objektech a v jejich okolí.

Základní pojmy

- **objekt**
- **zařízení**
- **provozovatel**
- **nebezpečná látka**
- **závažná havárie**
- **zdroj rizika**

Subjekty

- **Provozovatel** - právnická nebo podnikající fyzická osoba, která užívá nebo bude užívat objekt, ve kterém je nebo bude nebezpečná látka umístěna v množství stejném nebo větší, než je množství uvedené v příloze č. 1 k tomuto zákonu v sloupci 2 tabulky I nebo II, nebo který byl zařazen do skupiny A nebo do skupiny B rozhodnutím krajského úřadu,
- **Uživatel objektu** - právnická nebo podnikající fyzická osoba, která užívá nebo bude užívat objekt, ve kterém je nebo bude nebezpečná látka umístěna v množství menším, než je množství uvedené v příloze č. 1 k tomuto zákonu v sloupci 2 tabulky I nebo II, a který nebyl zařazen do skupiny A nebo do skupiny B rozhodnutím krajského úřadu,

---

Objekty a zařízení, na které se zákon vztahuje

- a) **podle toho, zda již jsou nebo teprve budou užívány:**
  - stávající
  - budoucí
- b) **podle množství nebezpečné látky umístěné v objektu nebo zařízení:**
  - množství nebezpečné látky je stejné nebo větší než je množství stanovené zákonem podle přílohy č. 1 (objekty zařazené do skupiny A nebo B na základě návrhu na zařazení)
  - množství nebezpečné látky nedosahuje množství stanovené zákonem, ale je zde pravděpodobnost, že v znik nebo následky závažné havárie se mohou zvýšit v důsledku tzv. domino efektu (objekty zařazené do skupiny A nebo B, které určí krajský úřad na základě protokolů o nezařazení)

Právní nástroje regulace

- 1/ **Klasifikace objektů do skupin (A nebo B)**
- 2/ **Povinnosti subjektů**
- 3/ **Plány fyzické ochrany**
- 4/ **Bezpečnostní programy a zprávy**

Právní nástroje regulace

5/ Havarijní plánování

Havarijní plán – dokument, v němž jsou stanoveny popisy činnosti a opatření prováděných při vzniku závažné havárie vedoucí k minimalizaci jejich následků a dopadů

vnitřní (uvnitř objektu)

Havarijní plán

vnější (v okolí objektu)

Právní nástroje regulace

6/ Účast veřejnosti

- při schvalování bezpečnostní dokumentace
- pravidla pro informování
- připomínky veřejnosti

7/ Poskytování informací o vzniku a dopadech závažné havárie

8/ Pojištění odpovědnosti za škodu

Právní nástroje regulace

9/ Sankční nástroje a vztahy odpovědnosti

- a) Odpovědnost správně právní
- b) Závazky z deliktů
- d) Trestněprávní odpovědnost
- e) Odpovědnost za ekologickou újmu

Organizační zabezpečení

- Ministerstvo životního prostředí
- Ministerstvo vnitra
- Česká inspekce životního prostředí
- krajské úřady
- Český báňský úřad
- Státní úřad inspekce práce
- hasičské záchranné sbory krajů
- orgány ochrany veřejného zdraví (krajské hygienické stanice)
